

»Mit håb er, at publikum bliver klogere på deres eget liv, fordi de kan spejle sig i Dostojevskijs karakterer. Det er okay at være latterlig. Det er okay, at det gør ondt. Det er okay, at du ikke kan finde ud af det,« siger Viktor Melnikov.

Interview. Skuespiller Viktor Melnikov tolker Dostojevskij enkelt og råt. Tjernobyl-ulykken gjorde ham til dansker. Men han føler sig stadig som en fremmed.

Tvivl og meningsløshed

AF KIRSTINE ANDERSEN

IKapellet på Assistens kirkegård sidder publikum tæt i det lille teaterum, hvor skuespiller Viktor Melnikov spiller to Dostojevskij-forestillinger for fulde huse. *Et latterligt menneskes drøm* og *Den sagtmødige* spilles på skift og er samlet opført mere end 100 gange. 38 år er han og med en livshistorie, som er et Dostojevskij-stykke værdigt. Viktor kom som 16-årig til Vordingborg fra Tjernobyl som feriebarndom og endte med at blive adopteret af en dansk familie.

»Jeg begyndte i gymnasiet, men efter et år måtte jeg give op! Det var for hårdt, også det med at finde ud af det med de jævnaldrende. Jeg sad ved siden af en pige den første dag i gymnasiet og havde ikke fået den rigtige bog med. Så sad hun der og kiggede i sin egen, lille bog og ville ikke dele. 30 centimeter skilte os ad, som vi sad der ved siden af hinanden, og den følelse af afstand, som sådan en manglende gestus skaber. Så jeg havde det sådan: aarrhh, come on. Men jeg kan da godt se, at det jo også må være mærkeligt for dem at have sådan en ukrainer i klassen. Så kom jeg på talefod med nogle drenge fra de andre klasser, og når jeg tænker tilbage på det, kan jeg jo se, at de også havde det svært hjemmefra, og vi fandt noget sammen. Der var jeg hjemme.

Efter min mislykkede gymnasietid arbejdede jeg med autistiske børn og som tjener. Tilfældigt havnede jeg som statist på Det Kongelige Teater i et Tjekhov-stykke. Der følte jeg mig hjemme. Da skuespilchef Klaus Hoffmeyer spurgte, om jeg havde tænkt på at søge ind på Skuespillerskolen, tænkte jeg: yes! Så jeg søgte og kom ind.

Da jeg gik på Skuespillerskolen i Aarhus, kunne jeg ikke finde ud af det med de andre, når man skulle gå i kantinen for eksempel. For at blive en del af fællesskabet skulle jeg lave mig selv om. 'Åh, jeg kan ikke finde ud af det. Der er noget galt med mig.' Så gik jeg til rektor, som anbefalede mig nogle timer hos en psykolog. Efter en time eller to sendte han mig hjem igen. Du kan være helt rolig. Du har dit liv. De andre har deres liv. Det er jo klart, der er stor forskel. En holdkammerat fra Montenegro havde jeg det rigtig godt med, hun har også en historie med sig. Det var min redning.

En af mine lærere, som jeg holdt meget af,

Sacha World, sagde til mig: Viktor, jeg ønsker dig alt det bedste, og det skal nok lykkes for dig. Jeg håber, at du finder en familie i teaterverdenen. Det er først nu, jeg forstår, hvad hun mente. Det gælder om at finde ligesindede mennesker, som man har en dyb kunstnerisk samhørighed med. Jeg har ledt og ledt og ledt og endelig fundet mennesker, hvor der er samklang med plads til dybde og alvor. Hvor vi er lidt anderledes, ikke som de andre. Det har hjulpet at gå ud internationalt.

Efter Skuespillerskolen tog Viktor Melnikov til Skt. Petersborg og arbejdede på et teater. Så var han lidt i Danmark og havde mindre roller i TV-serier, film og teater. Hver sommer er han på Tjekhovs gamle landsted i Melikhovo uden for Moskva, som rektor for en international sommerskole for skuespillere. Herhjemme har han stadig en fornemmelse af at stå meget alene.

– *Hvad er det for teater, du gerne vil spille?*

»De karakterer og skæbner, jeg gerne vil skildre på scenen, skal gerne have noget kød på. Jeg kan ikke det der alt for lette og nemme. Der skal være noget substans, smerte, dybde. Helst noget, der er lidt svært at sætte ord på i begyndelsen. Dostojevskijs hovedpersoner har meget sorg og tvivl. Som om de er på vej til døden. Så fortvivlede og skadede er de. Jeg kender jo de følelser, ikke kun fordi jeg er russer, men fordi jeg har den historie, jeg har.«

Da Viktor blev født, var fødslen så hård, at moren blev lam i hele kroppen, og han kom på børnehjem. Som treårig kom han hjem til sin mor, der nu havde en halvsidig lammelse og havde brug for hans hjælp og støtte. »Jeg var hendes stok på en måde, for min far drak og boede kun hos os on and off.«

I de russiske børnehaver og skoler udfolder børnene sig ofte i sang, musik, digte, oplæsning, og han var altid hurtig til at melde sig til optræden. Det handlede om at finde et frirum som barn. Selvom han voksede op i et kærligt hjem, så var det præget af angst for at miste og en konstant uro over, hvordan det skulle gå.

Viktor var ti år gammel, da atomkraftulykken på Tjernobyl indtraf. Hans mor var ansat på det hospital, hvor man tog imod de første bestrålede patienter uden beskyttelse. Tre år senere døde hun efter lang tids sygdom. »Der stod jeg alene i verden – 13 år gammel. Jeg gik på gaden, blev en del af gadebandemiljøet, strejfede om og

fandt så en plejefamilie uden for Kiev, hvor jeg kunne arbejde for føden.«

16 år gammel kom han på ferieophold hos en familie i Vordingborg sammen med andre Tjernobyl-børn. Familiens venner trådte til og tilbød at adoptere ham. Sådan blev han dansker.

– *Hvad er din drivkraft som skuespiller?*

»Min drøm med teatret er at lave noget, der giver dyb mening. Det er for mig det eksistentielle – når vi tager masken af, hvem er vi så? Hvordan lever vi med sorg, skyld og fortvivlelse. Hvordan finder vi livskraften?

Mit håb er, at publikum i løbet af aftenen bliver klogere på deres eget liv, fordi de kan spejle sig i Dostojevskijs karakterer. Det er okay at være latterlig. Det er okay, at det gør ondt. Det er okay, at du ikke kan finde ud af det. Elsk andre som dig selv, det er hovedsagen, mere behøves ikke. I det øjeblik vil du vide, hvordan du skal leve. Karaktererne hos Dostojevskij har altid en forvandling, og jeg skal finde den vej, de er gået. Sætte ord og følelse på, hvordan man kan komme så langt ud. Hvordan er det at være til, når man er forstødt af alle? Det latterlige menneske kigger ud på stjernerne. Nu går jeg op og tager livet af mig selv. Pludselig hører han pigen, der beder om hjælp. Så vågner han. Til at begynde med er han fanget i sin egen selvforståelse: Jeg er et latterligt menneske. Alle griner ad mig. Jeg har det svært. Så begynder han at tage ansvar for alt det, han har i sig. Han vælger at være sig selv.«

Atmosfæren i Kapellet's intime teaterum er tæt og vibrerende. Kun musiker Adam Ørvad og skuespiller Viktor Melnikov er på scenen. Scenografien er enkel. Øjenkontakten med folk på de forreste rækker er intens og overvældende.

»Jeg holder af samspillet med publikum i Kapellet's intime teaterum. Publikums nærvær. Stilheden. Hele den magiske udveksling af informationer, der er mellem scenen og publikum. Når de læner sig tilbage. Når de læner sig frem. Den koncentration, som skabes, er meget kraftfuld.«

– *Hvad er det for en mening, du søger?*

»I *Den sagtmødige* er der en passage, hvor pigen, som har været syg, begynder at synge, og officeren danser med en stol. En uberørt oase af nærvær med uendelig sorg og medfølelse. Hvor jeg som skuespiller skal være i det her rum og synke ned i nerven, hjertet, essensen af karakteren.

Så videre til historien og teksten. Indtil der kommer et nyt øjeblik. I de øjeblikke på teatret kommer der en ro og bekræftelse af, at det er okay at være i stilheden og sorgen, hvor det gør mest ondt. Det er okay at være i det. Selvom det er de lykkelige stunder, vi helst vil hen til. Den sagtmødige har mistet sin elskede, som ligger lige inde ved siden af i en kiste. 'Hun er jo hos mig'. Så kommer mine egne erindringer, da jeg sagde farvel til min mor. Min mor lå i kisten. Låget bliver lagt på. Russiske begravelser er meget lige på. Da jeg mistede min mor som ung knægt, blev jeg fyldt af sorg og savn. Spørgsmålene tårnede sig op: Hvorfor skulle det ske? Hvorfor skulle det ramme lige mig, som havde så meget brug for hende? Der var så meget vrede. Så meget tvivl og meningsløshed.«

Begge Dostojevskij-forestillinger har haft en russisk instruktør, Slava Kokorin, der har en anden tilgang end den danske og skærer ind til benet af teksten.

»Vi har søgt penge hos Scenekunstudvalget, men fik ikke en eneste krone. Vi er gammeldags i deres univers. Vi laver ikke moderne pjank og pjat med klassikerne, men holder os til enkeltheden og dybden. Jeg var bange i starten, da vi arbejdede med *Den sagtmødige*, for det er jo tungt stof. Det kræver meget af publikum. Man er ikke vant til det herhjemme. Men folk kommer – også de helt unge.«

Først var planen at have en spilleperiode på fire uger, men forestillingerne blev forlænget et år, og indtil nu har de to stykker spillet henholdsvis 70 og 37 gange.

– *Hvad er dit næste skridt?*

»Her på kirkegården er der et gammelt benhus, hvor de opbevarede knogler i gamle dage. Rummet er fuldstændig tomt og råt, intet lys, og der er kun plads til få mennesker. Her skal vi spille et tredje værk af Dostojevskij, *Optegnelser fra kælderdybet*, i en enkel og rå form. 'Jeg er et ondt menneske', siger kælder-mennesket. Han pakker det ind i vrede og ondskab, men i bund og grund er det lyset og glæden, det handler om. Klassikerne er levende og ægte. De kan meget mere, end vi tror. Der er ikke nogen grund til at lægge alt muligt staffage ind. Jeg tror mere på at gå tilbage til essensen og enkeltheden. Vi kan jo ikke lave en bjørn om til en mus. Eller lave en giraf ud af en abe.«